

SAC-01-045

การรับรู้และเข้าใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นผ่านหมวดวิชา

I-Design Elective Courses

Students' Perceptions and Understanding of Flexible Learning through I-Design Elective Courses

ปณญวีร์ เพ็ญวัฒนพานิช^{1*} และ กวิน มงคลประภา²

Punyawee Phuengwattanapanich^{1*} and Kawin Mongkolprapa²

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยมหิดล^{1,2}

Mahidol University International College^{1,2}

e-mail: punyawee.phu@mahidol.ac.th¹, kawin.pla@mahidol.ac.th²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นผ่านหมวดวิชา I-Design Elective Courses ในโครงสร้างหลักสูตร และ (2) ศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชาดังกล่าว การวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในประเทศไทย จำนวน 381 คน ซึ่งสมัครใจเข้าร่วมการวิจัย เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด นอกจากนี้ ข้อเสนอแนะจากนักศึกษาสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตรให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่างรายวิชาในหมวด I-Design Elective Courses, Major Elective Courses, Free Elective Courses และ Minor Courses ซึ่งเป็นประเด็นที่นักศึกษาบางส่วนยังมีความสับสนในการทำ ความเข้าใจและวางแผนการเรียนของตนเอง

คำสำคัญ: การรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษา การจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น หมวดวิชา I-Design Elective Courses การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา

Abstract

This study aimed to (1) examine students' levels of perception and understanding of flexible learning through the I-Design Elective Courses within the curriculum structure, and (2) investigate factors related to students' perceptions and understanding of this course category. The study employed a survey research design. The sample consisted of 381 undergraduate students from a higher education institution in Thailand who voluntarily participated in the study. Data were collected through an online questionnaire. Quantitative data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, while qualitative data were analyzed through content analysis. The findings revealed that students demonstrated high to very high levels of both perception and understanding of the I-Design Elective Courses. In addition, students' feedback indicated the need for clearer communication regarding the curriculum structure, particularly the distinctions among I-Design Elective Courses, Major Elective Courses, Free Elective Courses, and Minor Courses. These findings suggest that some students remain uncertain about the characteristics and requirements of these course categories, which may affect their academic planning and decision-making. The study highlights the importance of effective communication and academic advising in supporting students' understanding of flexible learning opportunities within higher education curricula.

Keywords: Flexible Learning, I-Design Elective Courses, Interdisciplinary Learning, Students' Perceptions and Understanding

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ได้ส่งผลกระทบต่อบทบาทและรูปแบบการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ สถาบันอุดมศึกษาทั่วโลกจึงมุ่งพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนที่มีความหลากหลาย ตลอดจนเตรียมความพร้อมสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมแห่งการเรียนรู้ (Learning Society) ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดการจัดการศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Education) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) จึงได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถกำกับการเรียนรู้ของตนเอง ปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง และพัฒนาสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับอนาคต (OECD, 2023; UNESCO, 2021)

ภายใต้บริบทดังกล่าว แนวคิดการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Learning) ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในฐานะแนวทางการออกแบบการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ตามความสนใจ ความถนัด และเป้าหมายทางวิชาชีพของตนเอง โดยเน้นความยืดหยุ่นทั้งด้านเนื้อหา วิธีการเรียนรู้ เวลา สถานที่ และรูปแบบการจัดการศึกษา (Collis & Moonen, 2011) แนวคิดดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวโน้มการพัฒนาหลักสูตรสมัยใหม่ที่มุ่งส่งเสริมการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา (Interdisciplinary Learning) การบูรณาการองค์ความรู้ข้ามศาสตร์ และการพัฒนาทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสำหรับการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพในอนาคต

เพื่อตอบสนองต่อแนวโน้มดังกล่าว สถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้พัฒนาหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองได้มากขึ้น ผ่านการเลือกเรียนรายวิชาข้ามศาสตร์ การสะสมหน่วยกิตจากสถาบันเครือข่าย หรือการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย หนึ่งในกลไกสำคัญของสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้คือหมวดวิชา I-Design Elective Courses ซึ่งได้รับการออกแบบให้เป็นพื้นที่การเรียนรู้ที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นและความเป็นเจ้าของการเรียนรู้ (student agency) โดยเปิดโอกาสให้นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชาจากสาขาวิชาต่าง ๆ รวมถึงรายวิชาจากสถาบันเครือข่ายและสถาบันพันธมิตร เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความสนใจและเป้าหมายของตนเอง ทั้งนี้ ตามโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี นักศึกษาจะต้องศึกษารายวิชาในหมวดดังกล่าวไม่น้อยกว่า 20 หน่วยกิต โดยหมวดวิชานี้มีสถานะแยกจากหมวด Specific Courses และ Free Elective Courses อย่างชัดเจน

แม้ว่าสถาบันจะได้จัดเตรียมข้อมูลเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร รายวิชา การลงทะเบียนเรียน การเทียบโอนหน่วยกิต และเงื่อนไขการสำเร็จการศึกษาไว้ใน Student Handbook และ Curriculum Catalog อย่างครบถ้วน แต่จากการให้บริการด้านวิชาการและการให้คำปรึกษาแก่นักศึกษา พบว่านักศึกษาบางส่วนยังมีความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับบทบาทและลักษณะของหมวดวิชา I-Design Elective Courses รวมถึงยังมีความสับสนเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Major Elective Courses, Free Elective Courses และ Minor Courses ตลอดจนวิธีการตรวจสอบรายวิชาที่สามารถนับหน่วยกิตในแต่ละหมวดได้นอกจากนี้ ผลการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษายังสะท้อนว่าประเด็นด้านความชัดเจนของข้อมูลในระบบสารสนเทศเพื่อการศึกษาและกระบวนการสื่อสารหลักสูตรเป็นประเด็นที่ได้รับการประเมินในระดับต่ำกว่าด้านอื่น

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า งานวิจัยด้านการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นส่วนใหญ่มุ่งศึกษาในมิติของการออกแบบหลักสูตร ผลลัพธ์การเรียนรู้ และประสิทธิผลของการจัดการศึกษา ขณะที่การศึกษาการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อกลไกการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นภายในโครงสร้างหลักสูตรยังมีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาไทย ดังนั้น การศึกษาระดับการรับรู้ ความเข้าใจ และปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses จึงมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติ เนื่องจากจะช่วยสะท้อนประสิทธิผลของการสื่อสารหลักสูตร ความพร้อมของระบบสนับสนุนการเรียนรู้ และแนวทางการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นผ่านหมวดวิชา I-Design Elective Courses ในโครงสร้างหลักสูตร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นผ่านหมวดวิชา I-Design Elective Courses ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของโครงสร้างหลักสูตรระดับปริญญาตรี ตลอดจนศึกษาประเด็นปัญหาและข้อเสนอแนะที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาต่อหมวดวิชาดังกล่าว โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรีของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในประเทศไทยผ่านแบบสอบถามออนไลน์ และนำข้อมูลที่ได้อามาวิเคราะห์เพื่อสะท้อนสถานการณ์การรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses ในบริบทของการจัดการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรีทุกชั้นปีของสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งในประเทศไทย ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2568–2569

กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์โดยสมัครใจ (Voluntary Response Sampling) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการสุ่มตัวอย่างแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability Sampling) ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวนทั้งสิ้น 389 ชุด และภายหลังการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลและการยินยอมเข้าร่วมการวิจัย พบว่ามีแบบสอบถามที่มีข้อมูลสมบูรณ์และสามารถนำมาใช้ในการวิเคราะห์ได้จำนวน 381 ชุด คิดเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่น (Flexible Learning) การรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษา ตลอดจนประเด็นด้านการสื่อสารข้อมูลหลักสูตรและการลงทะเบียนเรียนในหมวดวิชา I-Design Elective Courses

แบบสอบถามประกอบด้วยข้อคำถามทั้งแบบปลายปิดและแบบปลายเปิด รวมจำนวน 22 ข้อ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) การรับรู้ของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่น (3) ความเข้าใจของนักศึกษาต่อหมวดวิชา I-Design Elective Courses (4) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจ และ (5) ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับหมวดวิชาดังกล่าว

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย ความครอบคลุมของเนื้อหา และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ ก่อนนำไปปรับปรุงและใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.87 แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับสูงและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้อย่างเหมาะสม

สำหรับข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษา ผู้วิจัยกำหนดมาตราการวัดแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ (Five-Point Likert Scale) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 5 หมายถึง มากที่สุด 4 หมายถึง มาก 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง น้อย และ 1 หมายถึง น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่านระบบ Google Forms และประชาสัมพันธ์การเข้าร่วมการวิจัยไปยังนักศึกษาผ่านช่องทางการสื่อสารของสถาบัน ได้แก่ Line Official Account ของสถาบัน ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ภายในชั้นเรียน เพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาที่สนใจเข้าร่วมตอบแบบสอบถามโดยสมัครใจ ทั้งนี้ ก่อนการตอบแบบสอบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย สิทธิในการเข้าร่วมและถอนตัวจากการวิจัย ตลอดจนการรักษาความลับของข้อมูลส่วนบุคคล โดยผู้ตอบแบบสอบถามต้องแสดงความยินยอมเข้าร่วมการวิจัยก่อนเข้าสู่กระบวนการตอบแบบสอบถาม

ภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของข้อมูล ก่อนนำข้อมูลที่ได้ผ่านการคัดกรองไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากข้อคำถามแบบปลายปิดนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม รวมทั้งระดับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

การแปลผลค่าเฉลี่ยของระดับการรับรู้และความเข้าใจกำหนดเกณฑ์ตามมาตรฐานค่า 5 ระดับ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.21–5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41–4.20 หมายถึง ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.61–3.40 หมายถึง ระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81–2.60 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00–1.80 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด

สำหรับข้อมูลจากข้อคำถามปลายเปิด ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยดำเนินการตรวจสอบและคัดกรองข้อมูล (Data Screening) ก่อนการวิเคราะห์ เพื่อพิจารณาเฉพาะคำตอบที่มีสาระเกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการวิจัย อันประกอบด้วยข้อมูลด้านเพศ ชั้นปี และสาขาวิชา ซึ่งจะช่วยให้เห็นภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างและเป็นพื้นฐานในการตีความผลการวิจัย ในลำดับถัดไป รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	หญิง	219	57.48
	ชาย	152	39.90
ชั้นปี	ไม่ระบุ	10	2.62
	ชั้นปีที่ 1	112	29.40
	ชั้นปีที่ 2	161	42.26
	ชั้นปีที่ 3	61	16.01
	ชั้นปีที่ 4	47	12.34
สาขาวิชา	ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกิจการทั่วโลก	53	13.91
	ธุรกิจระหว่างประเทศ	49	12.86
	การเงิน	42	11.02
	สื่อและการสื่อสาร	31	8.14
	การออกแบบนิเทศศิลป์	29	7.61
	วิทยาการคอมพิวเตอร์	28	7.35
	การตลาด	27	7.09
	วัฒนธรรมนานาชาติศึกษาและภาษา	26	6.82
	วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	24	6.30
	เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	21	5.51
	ผู้ประกอบการด้านธุรกิจการเดินทางและธุรกิจบริการ	15	3.94
	วิทยาศาสตร์ชีวภาพ	14	3.67
	เทคโนโลยีสร้างสรรค์	9	2.36
	เคมี	5	1.31
	คณิตศาสตร์ประยุกต์	3	0.79
	ฟิสิกส์	3	0.79
	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการอาหาร	2	0.52
รวม		381	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 57.48 และส่วนใหญ่อยู่ในชั้นปีที่ 2 จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 42.26 สำหรับสาขาวิชา พบว่า สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและกิจการทั่วโลกมีจำนวนผู้ตอบมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 13.91 รองลงมา ได้แก่ สาขาวิชาธุรกิจระหว่างประเทศ ร้อยละ 12.86 และสาขาวิชาการเงิน ร้อยละ 11.02 ตามลำดับ

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของนักศึกษาต่อการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นผ่านหมวดวิชา I-Design Elective Courses แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2

ระดับการรับรู้เกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
การเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเส้นทางการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง	4.56	0.73	มากที่สุด	1
หมวด I-Design Elective Courses มีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา	4.29	0.93	มากที่สุด	2
I-Design Elective Courses ช่วยส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21	4.20	0.94	มาก	3
การเรียนในหมวด I-Design Elective Courses สามารถเลือกเรียนได้ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย	3.99	1.21	มาก	4
ค่าเฉลี่ยรวม	4.26		มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้เกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเส้นทางการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง ($\bar{x} = 4.56$, S.D. = 0.73) รองลงมา ได้แก่ หมวด I-Design Elective Courses มีบทบาทในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา ($\bar{x} = 4.29$, S.D. = 0.93) และ I-Design Elective Courses ช่วยส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.94) ตามลำดับ ขณะที่ประเด็นเกี่ยวกับการเลือกเรียนรายวิชาทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัยมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 1.21) แม้ยังอยู่ในระดับมาก

ความเข้าใจของนักศึกษาต่อหมวดวิชา I-Design Elective Courses

ผลการวิเคราะห์ระดับความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3

ระดับความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
ต้องลงทะเบียนเรียนหมวด I-Design Elective Courses จำนวน 20 หน่วยกิต	4.28	0.94	มากที่สุด	1
หลักเกณฑ์การนับหน่วยกิตของรายวิชาในหมวด I-Design Elective Courses	3.72	1.21	มาก	2
ความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Major Elective Courses และ Free Elective Courses	3.67	1.24	มาก	3
วิธีตรวจสอบรายวิชา I-Design Elective Courses ผ่านระบบ SKY+	3.67	1.30	มาก	4
รายวิชาที่สามารถนับเป็น I-Design Elective Courses	3.64	1.19	มาก	5
ข้อมูลเกี่ยวกับหมวด I-Design Elective Courses ในระบบลงทะเบียนมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย	3.52	1.27	มาก	6
ไม่เกิดความสับสนในการเลือกลงทะเบียนรายวิชา I-Design Elective Courses	3.51	1.32	มาก	7
ค่าเฉลี่ยรวม	3.72		มาก	

จากตารางที่ 5 พบว่า นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดการลงทะเบียนเรียนหมวด I-Design Elective Courses จำนวน 20 หน่วยกิต ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 0.94) รองลงมา ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การนับหน่วยกิตของรายวิชาในหมวด I-Design Elective Courses ($\bar{x} = 3.72$, S.D. = 1.21) และความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Major Elective Courses และ Free Elective Courses ($\bar{x} = 3.67$, S.D. = 1.24) ตามลำดับ

ประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ความชัดเจนของข้อมูลเกี่ยวกับหมวด I-Design Elective Courses ในระบบลงทะเบียน ($\bar{x} = 3.52$, S.D. = 1.27) และการไม่เกิดความสับสนในการเลือกลงทะเบียนรายวิชา I-Design Elective Courses ($\bar{x} = 3.51$, S.D. = 1.32) แม้ว่าจะยังอยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses แสดงดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
คำแนะนำจากเพื่อนหรือ รุ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดรายวิชา I-Design Elective Courses	4.22	0.90	มากที่สุด	1
คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษามีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดรายวิชา I-Design Elective Courses	4.06	1.03	มาก	2
ประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนจริงมีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจหมวดรายวิชา I-Design Elective Courses มากขึ้น	4.01	1.05	มาก	3
ความชัดเจนของข้อมูลในระบบ SKY+ มีความเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจลงทะเบียนเรียน	3.89	1.11	มาก	4
การประชาสัมพันธ์ผ่าน Poster, Catalog และสื่อประชาสัมพันธ์ออนไลน์อื่นๆ มีความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ I-Design Elective Courses มากขึ้น	3.83	1.07	มาก	5
ค่าเฉลี่ยรวม	4.00		มาก	

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยทุกด้านมีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ คำแนะนำจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.90) รองลงมา ได้แก่ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ($\bar{x} = 4.06$, S.D. = 1.03) และประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนจริง ($\bar{x} = 4.01$, S.D. = 1.05) ตามลำดับ

นอกจากนี้ ความชัดเจนของข้อมูลในระบบ SKY+ ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 1.11) และการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อประเภทต่าง ๆ เช่น Poster, Curriculum Catalog และสื่อออนไลน์ ($\bar{x} = 3.83$, S.D. = 1.07) มีความเกี่ยวข้องกับการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษาในระดับมากขึ้นเช่นกัน แม้ว่าจะมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าปัจจัยด้านบุคคล

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

จากการวิเคราะห์คำตอบปลายเปิดของนักศึกษา พบว่า ข้อคำถามเกี่ยวกับปัญหาหรือความสับสนมีผู้ตอบจำนวน 159 รายการ และภายหลังการคัดกรองข้อมูลเหลือคำตอบที่สามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 131 รายการ ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการปรับปรุงการสื่อสารข้อมูลมีผู้ตอบจำนวน 148 รายการ และสามารถนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 108 รายการ ส่วนข้อเสนอแนะเพิ่มเติมมีผู้ตอบจำนวน 130 รายการ และนำมาวิเคราะห์ได้จำนวน 56 รายการ ผลการวิเคราะห์เนื้อหาสามารถสังเคราะห์เป็น 3 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ ความเข้าใจเกี่ยวกับโครงสร้างหลักสูตร การสื่อสารข้อมูล และการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้

ประเด็นที่ 1 ความสับสนเกี่ยวกับแนวคิดและโครงสร้างของหมวดวิชา I-Design Elective Courses

นักศึกษาจำนวนหนึ่งยังไม่เข้าใจความหมายและวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาดังกล่าว (36 รายการ) รวมทั้งยังมีความสับสนเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Free Elective Courses, Major Elective Courses และ Minor Courses (28 รายการ) ตลอดจนหลักเกณฑ์การเลือกเรียนและการนับหน่วยกิตของรายวิชา (16 รายการ) ผลการวิเคราะห์เชิงคุณภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณที่พบว่า ประเด็นด้านความชัดเจนของข้อมูลและการไม่เกิดความสับสนในการลงทะเบียนเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าประเด็นอื่น

ประเด็นที่ 2 ความต้องการให้สถาบันปรับปรุงการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses ให้มีความชัดเจนและเข้าถึงได้ง่ายมากขึ้น

นักศึกษาเสนอให้ปรับปรุงเนื้อหาและรูปแบบการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับหมวดวิชาดังกล่าว (41 รายการ) พัฒนาเว็บไซต์ระบบ SKY+ หรือแหล่งข้อมูลกลางให้สามารถค้นหาข้อมูลได้สะดวกยิ่งขึ้น (16 รายการ) รวมถึงเพิ่มการสื่อสารผ่านกิจกรรมปฐมนิเทศอาจารย์ที่ปรึกษา และสื่อประชาสัมพันธ์ในรูปแบบต่าง ๆ (17 รายการ) นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้จัดทำคู่มือ คำถามที่พบบ่อย (FAQ) อินโฟกราฟิก และสื่อวิดีโออธิบาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลได้ง่ายขึ้น (6 รายการ)

ประเด็นที่ 3 ความต้องการพัฒนาระบบสนับสนุนการเรียนรู้และการวางแผนการศึกษา

ข้อเสนอแนะส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคู่มือหรือสื่อสรุปข้อมูลที่เข้าใจง่าย (12 รายการ) การเพิ่มความยืดหยุ่นในการเข้าถึงและเลือกเรียนรายวิชาข้ามสาขา (11 รายการ) และการปรับปรุงระบบ SKY+ หรือระบบติดตามหน่วยกิต (8 รายการ) เพื่อสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถวางแผนการเรียน ติดตามความก้าวหน้าทางการศึกษา และออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

1. นักศึกษามีการรับรู้เกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากที่สุด โดยรับรู้ถึงบทบาทของหมวดวิชาในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่น การเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา และการเปิดโอกาสให้ออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ตามความสนใจของตนเอง

2. นักศึกษามีความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมาก โดยมีความเข้าใจเกี่ยวกับข้อกำหนดด้านหน่วยกิตค่อนข้างชัดเจน อย่างไรก็ตาม ยังพบความสับสนเกี่ยวกับการจำแนกหมวดรายวิชา หลักเกณฑ์การนับหน่วยกิต และข้อมูลที่ใช้ประกอบการลงทะเบียนเรียน

3. ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องต่อการรับรู้และความเข้าใจของนักศึกษามากที่สุด ได้แก่ คำแนะนำจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนจริง สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสารและการให้คำปรึกษาผ่านบุคคลควบคู่กับระบบสารสนเทศของสถาบัน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสะท้อนว่า นักศึกษาต้องการข้อมูลที่ชัดเจนและเข้าถึงได้ง่ายเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses โดยเฉพาะความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Free Elective Courses, Major Elective Courses และ Minor Courses รวมทั้งต้องการคู่มือ แหล่งข้อมูลกลาง และระบบติดตามหน่วยกิตที่ช่วยสนับสนุนการวางแผนการเรียนและการออกแบบเส้นทางการเรียนรู้รายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้สะท้อนให้เห็นว่า นักศึกษามีระดับการรับรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับหมวดวิชา I-Design Elective Courses อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยประเด็นด้านการเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเส้นทางการเรียนรู้ตามความสนใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.56$) สะท้อนให้เห็นว่าหมวดวิชา I-Design Elective Courses ในโครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (learner-centered education) และแนวคิดการสร้างเส้นทางการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning pathways) ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความสนใจ ความถนัด และเป้าหมายของตนเอง ผลดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Collis และ Moonen (2011) และ Ryan และ Tilbury (2013) ที่ชี้ว่าการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นช่วยเพิ่มทางเลือกและอิสระในการเรียนรู้ของผู้เรียน

นอกจากนี้ นักศึกษามีการรับรู้ในระดับมากที่สุดต่อบทบาทของ I-Design Elective Courses ในการสนับสนุนการเรียนรู้แบบสหสาขาวิชา ($\bar{x} = 4.29$) ซึ่งสะท้อนว่าหมวดวิชา I-Design Elective Courses สามารถทำหน้าที่เป็นกลไกในการเชื่อมโยงการเรียนรู้ข้ามศาสตร์และส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 อย่างไรก็ตาม ประเด็นการรับรู้ว่า I-Design Elective Courses ช่วยส่งเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 มีค่าเฉลี่ย 4.20 ซึ่งอยู่ในระดับมาก และอยู่ใกล้กับเกณฑ์ระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่านักศึกษา

รับรู้คุณค่าของหมวดวิชานี้ในเชิงบวก แต่ยังคงมีการสื่อสารตัวอย่างผลลัพธ์การเรียนรู้และการเชื่อมโยงกับเป้าหมายอาชีพให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยด้านความเข้าใจพบว่า แม้นักศึกษาจะเข้าใจข้อกำหนดด้านหน่วยกิตในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.28$) แต่ยังคงมีความเข้าใจเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Major Elective Courses และ Free Elective Courses ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.67$) และข้อเกี่ยวกับการไม่เกิดความสับสนในการเลือกลงทะเบียนมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.51$) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนแบบยืดหยุ่นจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนที่ชัดเจน ทั้งด้านข้อมูลหลักสูตร ระบบลงทะเบียน และการให้คำปรึกษาทางวิชาการ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ความยืดหยุ่นของหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกประเด็นที่สำคัญ คือ ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดต่อความเข้าใจของนักศึกษาคือคำแนะนำจากเพื่อนหรือรุ่นพี่ ($\bar{x} = 4.22$) รองลงมาคือคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา ($\bar{x} = 4.06$) และประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนจริง ($\bar{x} = 4.01$) ผลดังกล่าวสะท้อนบทบาทของการเรียนรู้ทางสังคมและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vygotsky (1978) และ Kolb (1984) ที่อธิบายว่าปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและประสบการณ์ตรงช่วยเสริมสร้างความเข้าใจของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เมื่อพิจารณาร่วมกับผลการวิเคราะห์คำตอบปลายเปิด พบว่า นักศึกษาต้องการให้มีการสื่อสารข้อมูลที่เป็นระบบมากขึ้น โดยเฉพาะคู่มือหรือแหล่งข้อมูลกลางที่อธิบายความแตกต่างของหมวดวิชา ตัวอย่างรายวิชาที่เลือกได้ วิธีตรวจสอบรายวิชาใน SKY+ และการติดตามหน่วยกิต ผลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาระบบสารสนเทศและการสื่อสารหลักสูตรเป็นประเด็นสำคัญที่จะช่วยลดความสับสน เพิ่มความมั่นใจในการลงทะเบียน และส่งเสริมให้หมวดวิชา I-Design Elective Courses สนับสนุนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นได้อย่างแท้จริง

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานของเอริกา เอกวาริสกุล และชานน ศรีบุรพาภิรมย์ (2567) ที่พบว่า การจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นในบริบทมหาวิทยาลัยมหิดลมีปัจจัยเกี่ยวข้องหลายด้าน โดยเฉพาะการลงทะเบียนเรียน การเทียบรายวิชา การโอนย้ายหน่วยกิต และการปฏิบัติตามข้อบังคับหรือประกาศที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ความชัดเจนของระบบ SKY+ คู่มือการลงทะเบียน และการให้คำปรึกษาทางวิชาการจึงเป็นเงื่อนไขสำคัญที่จะทำให้หมวดวิชา I-Design Elective Courses สามารถสนับสนุนการเรียนรู้แบบยืดหยุ่นได้อย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ข้อค้นพบที่นักศึกษาต้องการคู่มือ FAQ ตัวอย่างเส้นทางการเรียน และสื่อสรุปที่เข้าใจง่าย ยังสอดคล้องกับงานของณัฐมา ขำศิริ และคณะ (2566) ที่เสนอว่าการสื่อสารข้อมูลหลักสูตรและเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องควรใช้รูปแบบที่เข้าถึงง่ายและช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการตีความของผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะและงานวิจัยในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. สถาบันควรพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการลงทะเบียนเรียนและการแสดงข้อมูลรายวิชา I-Design Elective Courses โดยเฉพาะในระบบ SKY+ ให้มีความชัดเจน เข้าใจง่าย และสามารถตรวจสอบรายวิชาที่นับเป็น I-Design Elective Courses ได้สะดวกมากยิ่งขึ้น
2. ควรจัดทำคู่มือหมวดวิชา I-Design Elective Courses ในรูปแบบที่เข้าถึงง่าย เช่น FAQ ตัวอย่างเส้นทางการเรียน อินโฟกราฟิก และวิดีโอสั้น เพื่ออธิบายความแตกต่างระหว่าง I-Design Elective Courses, Major Elective Courses, Free Elective Courses และ Minor Courses รวมถึงหลักเกณฑ์การนับหน่วยกิต
3. สถาบันควรส่งเสริมบทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาและระบบพี่เลี้ยงจากรุ่นพี่ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าคำแนะนำจากเพื่อนรุ่นพี่ และอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเข้าใจของนักศึกษา
4. ควรพัฒนารูปแบบการสื่อสารข้อมูล I-Design Elective Courses อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ช่วงปฐมนิเทศ การลงทะเบียนเรียน และระหว่างปีการศึกษา เพื่อให้นักศึกษาได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันต่อการวางแผนการเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องต่อการตัดสินใจเลือกเรียนรายวิชาในหมวด I-Design Elective Courses เช่น ความสนใจส่วนบุคคล เป้าหมายอาชีพ อิทธิพลจากเพื่อนหรืออาจารย์ที่ปรึกษา และประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนที่ผ่านมา เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรมในการเลือกเรียนของนักศึกษาได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
2. ควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพหรือการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) เพื่อศึกษาประสบการณ์ มุมมอง และข้อเสนอแนะเชิงลึกของนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนในหมวด I-Design Elective Courses ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐมา ขำศิริ, มัทรี วรรณชัย และอนุชาต พันธุราษฎร์. (2566). *การศึกษาการรับรู้การจัดทำหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร พ.ศ. 2565: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*. สำนักบริหารและพัฒนาวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เอธิกา เอกวารีสกุล และชานน ศรีบุรพาภิรมย์. (2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาแบบยืดหยุ่นตามค่านิยมของมหาวิทยาลัยมหิดล. *Mahidol R2R e-Journal*, 11(2), 100–114.
- Collis, B., & Moonen, J. (2001). *Flexible learning in a digital world: Experiences and expectations*. Kogan Page.
- Kolb, D. A. (1984). *Experiential Learning: experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.
- OECD. (2023). *Education at a glance 2023: OECD indicators*. OECD Publishing.
- Ryan, A., & Tilbury, D. (2013). *Flexible pedagogies: New pedagogical ideas*. Higher Education Academy.
- UNESCO. (2021). *Reimagining our futures together: a new social contract for education*. UNESCO Publishing.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.